

Aanvulling bij werkblad status en besluitvorming RES 1.0.

Verschillende regio's geven aan vragen of zorgen te hebben over hoe de RES 1.0 in relatie tot MER, inspraak en het verdrag van Aarhus moet worden gezien. Het Nationaal Programma RES (NP RES) stelde eind november [werkbladen](#) beschikbaar om uitleg te geven bij wat in de Handreiking RES 1.1 wordt bedoeld.

NP RES heeft bij de totstandkoming van de werkbladen tal van gesprekken gevoerd met juristen van BZK, EZK, VNG, juristen van de provincies, regio's, de experts van de commissie MER en experts uit de wetenschap. Dit laat onverlet dat juristen en experts soms van mening verschillen of zelf nog een mening aan het vormen zijn over de materie, zeker omdat de RES als product voor veel juristen nieuw is. Daarom zullen nog vele gesprekken volgen, landelijk, regionaal én lokaal. Alleen zo ontstaat gezamenlijk betekenis. Mogelijk zal ook de rechter via jurisprudentie een bijdrage gaan leveren aan deze ontwikkeling. Niemand van ons kan-dit nu voorzien. Wat we wel kunnen, is in alle openheid het gesprek met elkaar voeren gericht op de bedoeling van de RES.

De RES wil zekerheid bieden over gemeenschappelijke ambities

De bedoeling van de RES is zekerheid te bieden over de gemeenschappelijke ambitie met betrekking tot duurzame energie. Samen vorm geven aan een uitvoerbaar plan, waardoor partijen in het netwerk ook in dynamische tijden voldoende vertrouwen en zekerheid hebben om zelf te acteren. Denk aan groepen zoals netbeheerders, energievoorzieners, initiatiefnemers et cetera.

DE RES is een manier van beleidsvorming organiseren tussen verschillende overheidslagen vanuit gelijkwaardigheid in samenwerking. De insteek van de RES is om gezamenlijk op de schaal van de regio:

- Invulling te geven aan de ambities voor duurzame energie op land en bovengemeentelijke vraag en aanbod van warmtebronnen;
- voor deze ambities na te gaan of deze op het elektriciteitsnetwerk passen en de bijbehorende infrastructuur gerealiseerd kan worden;
- na te gaan of de ambities voor wat betreft opwekking en netinfra ruimtelijk ingepast kunnen worden.

De opgave is complex, de onderlinge relaties en afhankelijkheden zijn groot. We weten wat we willen, en we vinden onderweg uit hoe daar precies te komen.

Vanwege de verschillen tussen de regio's, is het aan de regio zelf om voor de eigen RES te bepalen wat dat betekent voor de te volgen stappen. Maatwerk dus. De kern voor alle RES'en is dat de RES en daarmee **alle stappen die gezet worden richting realisatie van duurzame energie, transparant en navolgbaar moeten zijn**, ongeacht de aanpak. [Het werkblad status en besluitvorming 1.0](#) geeft zo goed mogelijke input om te helpen bij het voeren van het gesprek hierover.

RES 1.0: een strategische verkenning

In de werkbladen geven we aan dat de RES1.0 een strategische verkenning is. In die verkenning staat hoe in een regio invulling gegeven kan worden aan de opgave uit het Klimaatakkoord voor:

- het opwekken van zonne- en windenergie (inclusief infrastructuur en schakelstations)
- het bovengemeentelijk aanbod van warmte in relatie tot vraag naar warmte (o.a. uit de gebouwde omgeving).

Die opgave speelt zich af in een bepaalde regio met, meestal meerdere gemeenten, met provincie en waterschap(pen). Hierbij wordt rekening gehouden met de leefomgeving, andere opgaven als voor woningbouw, de netcapaciteit en het politieke en maatschappelijke draagvlak. De verkenning richt zich op 2030 met een doorkijkje naar 2050. De afspraken in het Klimaatakkoord vormen daarvoor de basis.

Staande en 'pijplijn' projecten versus verkennen ambities

De concept-RES'en, maar ook de RES'en 1.0 in wording, verschillen onderling sterk. In de ene regio bestaat de RES 1.0 voor het merendeel uit bestaande en pijplijn-projecten, die al ruimtelijk mogelijk zijn gemaakt met de bijbehorende participatie. Andere regio's hebben minder bestaande projecten en vooral een groot deel ambitie.

Voor deze ambitie is vaak alleen verkend waar, gezien vanuit deze sectorale opgave voor duurzame energie, deze ambitie mogelijk gerealiseerd zou kunnen worden. De mate van concreetheid van deze zoekgebieden is per regio verschillend. Ook de verwachte ruimtelijke impact is vaak nog niet uitgewerkt of in hoeverre het past in het huidige ruimtelijk beleid van de verschillende overheden. Daarnaast is de mate waarin rekening wordt gehouden met andere opgaven, zoals woningbouw en andere belangen, erg verschillend.

Deze confrontatie met andere opgaven en belangen moet in ieder geval gebeuren in de volgende fase, bij verankering in het ruimtelijk beleid. De keuzes die op basis hiervan gemaakt worden en de manier waarop hier uitvoering aan kan worden gegeven, zal door provincie en gemeenten in instrumenten van de Omgevingswet worden vastgelegd.

De RES in relatie tot MER en Aarhus

De RES is zoals eerder gezegd regionale strategische verkenning. In het kader van de MER is afgesproken dat de RES daarmee geen plan of programma is. Een planMER is daarom niet vereist.

De kern van MER is dat er vroegtijdig inzicht ontstaat in de effecten van plannen en projecten op milieu en landschap en dat afwegingen en (trechter)stappen in het proces navolgbaar zijn. Daardoor zijn bij het vroegtijdig opstarten van de MER voordelen te halen op het gebied van inhoud, procedure en efficiency.

Op 14 december was er een grote online bijeenkomst waar de pilotervaringen van regio's met de MER vanuit een vijftal RES-regio's zijn gedeeld. De opgedane kennis in de regio's en presentaties van deze bijeenkomst zijn [hier](#) te vinden.

De commissie MER constateerde dat in de pilot RES & MER de regio's veel van de MER-stappen al doorlopen hadden bij de totstandkoming van de concept-RES. De commissie ziet tegelijkertijd dat de regio's hier meer over zouden kunnen communiceren. Er is veel materiaal beschikbaar, maar dit wordt te weinig systematisch bijgehouden en toegankelijk gemaakt.

Vroegtijdig ervaring opdoen met MER heeft dus voordelen. Voordelen die je als regio samen op kunt bouwen en benutten.

In de fase van verankering van de RES in de instrumenten van de Omgevingswet, wordt de samenhang met andere ontwikkelingen en waarden die spelen in de regio zichtbaar en worden deze onderling gewogen. De instrumenten uit de Omgevingswet zijn wel MER plichtig. En in Omgevingswet zijn ook afspraken opgenomen over inspraak.

Voor veel windprojecten worden momenteel procedures aangespannen op basis van het Verdrag van Aarhus. Ook bij eerdere besluiten dan Omgevingsvisies zou 'eenieder' al betrokken moeten kunnen zijn. De kern hiervan is dat 'eenieder' de mogelijkheid moet hebben om zijn of haar mening te geven wanneer alle opties open zijn.

Voor de RES'en betekent dit alle stappen die in het kader van de RES proces transparant en navolgbaar moeten zijn. En vooral ook goed moeten worden gedocumenteerd. Zoals wat bestaande en 'pijplijn' projecten zijn die al ruimtelijk mogelijk zijn gemaakt met de bijbehorende participatie. En wat nog 'open' ambities zijn die nog uitgewerkt worden en waar participatie over heeft plaatsgevonden op weg naar RES 1.0. en waar in een later stadium nog inspraak over mogelijk is. De motiveringsplicht zoals omschreven onder de Omgevingswet zou hierbij behulpzaam kunnen zijn.

Elke RES kiest een eigen aanpak

De mensen die aan de RES'en werken, willen samenhangend en integraal kijken naar het gebied waardoor ze andere vakgebieden en collega's (milieueffecten, ruimtelijke ordening/omgevingswet, juristen, participatie, economie, landbouw, etc.) tegenkomen. Hierdoor ontstaat er een variëteit aan beelden, gedachten, meningen en behoeften.

Deze variëteit aan perspectieven leidt – zoals in andere ruimtelijke ontwikkelingen - tot gedragen en vaak ook betere afwegingen, maar kan ook tot ongemak en discussies leiden: in de ene regio intensiever dan de andere. Doordat elke RES haar eigen aanpak heeft gekozen, vinden discussies in sommige regio's eerder plaats dan in andere regio's.

RES en ruimtelijk beleid

Besluiten in het kader van de RES1.0 kunnen worden gezien als een inspanningsverplichting van de regio. Besluitvorming over de RES1.0 vindt plaats in gemeenteraden, algemeen bestuur van het waterschap en de provinciale staten. Na besluitvorming zijn de bestuurders aanspreekbaar op het realiseren van de ambitie in de regio. Want in deze fase richting 1.0 is verkend is waar het ruimtelijk zou kunnen komen en of de aansluitenheden op het netwerk kunnen. Ook zijn stakeholders op verschillende manieren en niveaus betrokken door middel van participatie.

Het proces en de besluitvorming is de eerste stap van de beleidsvoorbereiding moet daarom in ieder geval passen in de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

De juridische besluitvorming over bijvoorbeeld de concrete locaties, keuzes e.d. vindt plaats bij vastlegging in omgevingsplannen en provinciale verordeningen. Omgevingsvisie en programma zijn beleidsmatige documenten waar alleen het bestuursorgaan aan gebonden is. Hierin is wel gekeken naar andere opgaven en belangen en op basis daarvan besloten waar zon en wind met bijbehorende infrastructuur kunnen worden gerealiseerd. In alle stappen van het Omgevingsinstrumentarium is inspraak verankerd.

NP RES werkt momenteel samen met regio's aan ingrediënten die inspiratie opleveren voor het proces van besluitvorming in de regio door raden, staten en algemeen bestuur van waterschappen. De besluitvorming per regio zal maatwerk zijn.

Voor meer informatie: Gerrie Fenten